

To jezero smatrajo nekateri za najlepše koroško jezero. To nekaj pomeni, kajti na Koroškem ne manjka jezer. Ob vznožju Jepe se razprostira župnija Loče. Tu je župnikoval polnih 30 let župnik Knaflič, rodom iz Kranjske, in je tudi tu umrl. — Od Baškega jezera proti Beljaku se razprostira lepa slovenska župnija Marija na Zili. Tu je mnogo let pastir-oval pisatelj Ksaver Meško. Lep je z Jepe pogled na Beljak, na Dobrač, proti Ziljski dolini. — Prav lep je tudi razgled z Golice. Na severni strani pod njo se razprostira Rož, slovenski Rož. Prav ob vznožju Golice leži slovenska župnija Št. Jakob. Tu stoji slovenska Narodna šola — zdaj zaprta... Zelo lep je tudi razgled s Stola. Na eni strani Blejsko, na drugi Vrbsko jezero... Tak je torej naš odnos do Koroške, do Slovenske Koroške. Naša zemlja je to, naš slovenski življenjski prostor.

Dr. K. C.:

Naše Primorje.

Če pogledamo zemljevid naše države, ki nam kaže navpično oblikovitost naše zemlje, gore, doline, nižave, na prvi pogled opazimo eno značilno potezo. Skoro tik ob obali se vleče od severozahoda proti jugozahodu vedno širši pas goratega sveta. Najvišji predeli tega ozemlja se prav zelo približajo morju. Proti severovzhodu pa se gore znižujejo, med nje se vriva nižava, ki zavzema ves severni del naše države. Posledica te višinske oblike naše jugoslovanske zemlje ni za nas prav nič ugodna. Najvažnejši del naše zemlje je gotovo naše Primorje t. j. tisti svet, ki se polagoma spušča k morju, kamor z njega odteka voda in kjer se kaže ves vpliv morja. To primorje pa je le ozek pas.

Kje je torej naše Primorje? V Ljubljani, kjer smo od Trsta oddaljeni v zračni črti samo 70, a od Sušaka, kamor pridemo z letalom že v dobri pol uri, okoli 80 km, ne čutimo prav nič te bližine morja. Isto velja za vse kraje, ki so nekateri še bliže morju kakor Ljubljana, a jih loči omenjena gorska pregrada. Če pa se peljemo iz Ljubljane čez Kras in pridemo na rob Hrušice, odkoder se vam odpre pogled na raj slovenske zemlje, prelepo Vipavsko dolino, začutimo dih morja. Tudi ona kraška planota, ki se prične onstran Pivke planine, se mora računati že k Primorju. Notranjska Reka, ki se izgubi v Škocjanski jami v kraški podzemski svet, teče v Jadransko morje. Ves Istrski polotok je stopnjema nagnjen proti jugu, tako kakor teče železnica iz Divače v Pulj. Sicer se primorski laški meščani radi norčujejo iz Istranov, ki jih imenujejo Čiče. Pravijo, da Čič ni za barko. Vendar je vse prebivalstvo Istre navezано po legi svoje zemlje na morje. V Trst hodijo iskati dela in zaslužka naši rojaki iz vsega porečja Soče. V nekdanjem velikem arzenalu v Pulju pa so delali Istrani. Po vseh teh krajih se kaže v podnebju in rastlinstvu vpliv morja. Krasni vrtovi južnega drevja v Gorici, mehko morsko podnebje, ki po dolini Soče, Idrije in Bače boža južne in zapadne sklone Julijskih Alp, dokazujejo, da je tu primorski vrt. Kdor se vozi pozimi iz Jesenic skozi Bohinj in bohinjski predor, bo posebno začutil veliko spremembo, ko pride v Podbrdo, kjer že ne bo snega. Cela nekdanja Primorska (Goriška, Trst in Istra) z majhnimi deli nekdanje Kranjske (del Vipavske doline, dolina Notranjske Reke), vse to bi mogli imenovati slovensko Primorje. Pri Reki se primorje zoži. Velebit se dviga naravnost iz morja in loči Liško planoto od primorja. Ličan sicer hodi po opravih doli v primorska mesta Senj, Karlobag in drugam, a za bivanje ob ozki obali ni prilike. Zato ostane Lika osam-

Ijena, omejena na vse strani z visokimi gozdnatimi pogorji. Rad se ponorčuje bister prebivalec kršne Like s svojim Primorcem iz Senja, ki samo misli, kako bi gorjanca ukanil in izkoristil. V težak kožuh oblečen je prišel Ličan v Senj. Popoldne se vrača v spremstvu senjskega trgovca domov po strmi cesti. Toplo je. Kožuh je postal pregorak. Sleče ga, sedaj mu je pa pretežak. Vidi, kako je Senjanu lepi novi kožuh všeč. Izmisli si zvijačo. Ponudi kožuh na prodaj! Zelo poceni ga hoče dati. Rabi samo za kratek čas nekaj kovačev. Prav za prav bi kožuh le zastavil. Senjan sklene kupčijo, da denar Ličanu, sam pa vzame kožuh in ga nosi v hrib po vročem popoldanskem solncu: Na vrhu sta. Večeri se in mrzla burja zapiha. Ličan vrne Senjanu denar, vzame kožuh nazaj in ga obleče.

Zopet se razširi Primorje. Od Knina do morja se razprostira kakih 55 km široka ravan tja do morja. Nikjer ni tu pregrade, ki bi ovirala vpliv morja. Od Nina do Šibenika se razprostira ta planota. Šele nato se zopet začno bliže ob morju dvigati posamezne široke gore, ki ločijo dalmatinsko Zagorje od Primorja. Toda tudi to dalmatinsko Zagorje je še vedno v ozki zvezi z morjem in nanj navezano; šele tam zadaj se dviga gorska pregrada Dinarskih planin, kjer se konča vpliv morja in s tem tudi Primorje. V tem najboljšežnejšem jugoslovanskem Primorju se je zasedral tudi tujec, ko je zasedel ob koncu svetovne vojne vso to ravan in si tudi po rapalski pogodbi, ko je moral zaseden svet izprazniti, pridržal ozemlje okoli Zadra, nekdanjega glavnega mesta Dalmacije. Morda so le dobre te-le naše gore, ki ponekod tako zožujejo Primorje. Povsod, kjer so se nekoliko oddaljile od morja, je stegnil sosod svojo roko po naši zemlji.

Na enem mestu je narava odprla morskemu vplivu prot tudi malo dalje v notranje, postavila je pa vendar tudi tu gorato pregrado naravnost v morju, polotok Pelješac. Neretva od svojega kolena pod Ivan-planino prodira med visokimi gorami najprej v ozki skaloviti soteski, potem od Mostarja dalje v razširjeni dolini proti morju. Močvirje ob njenem izlivu in smer Neretljanskega kanala, ki je odprt proti severozahodu, skoro popolnoma uničita važnost tega Primorja. Samo neretljanski pomorski roparji srednjega veka so mogli ugodnosti izkoristiti, mirna trgovina pa si je izbrala druge točke ob zelo ozkem primorskem pasu, pri Dubrovniku.

Na skrajnem koncu našega Primorja ob državni meji je naposled nastala širša odprtina, ki odpira ob Skadarskem jezeru in po dolinah rek Morače in Zete morskim vplivom najdaljšo pot v naše ozemlje. Neugodne dosedanje politične razmere, boji Ercegovcev s Turki, sosesčina Albanije, so vzrok, da te spravne ugodnosti niso bile izkoriščene.

Vse to naše Primorje je naš prostor na solncu, je naše okno v svet. Tod so naša pljuča, da moremo svobodno dihati. Tu se nam širi obzorje, ki nam ga nič ne zapira. Tu imamo tudi svoj delež na podnebnih in rastlinskih prednostih zemelj, ki se razprostirajo ob obali Sredozemskega morja in njegovih delov. Tu doseže našo zemljo vroč veter iz daljne Sahare in pomaga rasti in zoreti južnim sadežem, oljki, pomaranči, limoni, smokvi, rožičem. Palme in mogočne platane, pinije in ciprese, vedno zeleni hrasti in gosto zeleno grmičevje označujejo to rastlinstvo. Modro južno nebo se razprostira nad tem našim Primorjem. Solnce in toplota sta prednosti, ki jih ima pred drugimi deli naše domovine, Primorje. Ozek je ta svet, trda so tla, nemirno je morje, visoke in neprehodne so gore, ki ločijo Primorje od nas v zaledju, a volja premaga vse ovire. Z delom se tudi skale spremenene v rodovitne vrtove, razmaknejo se gore in skozi nje se odpre pot, ki poveže doslej ločeno. V naše Primorje ima mladina uprte oči.